

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

เขต 3*

THE PROGRAM TO ENHANCE TEACHERS' STUDENT-CENTERED LEARNING MANAGEMENT COMPETENCY UNDER THE BURIRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ทัตพร อินทรีย์¹ และ ธัชชัย จิตรนันท์²

Thattaporn Inzee¹ and Thatchai Chittranun²

¹⁻²สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹⁻²Education Administration and Development, Faculty of Education,
Mahasarakham University, Thailand

Corresponding Author's Email: 67010581022@msu.ac.th

วันที่รับบทความ : 25 พฤษภาคม 2569; วันแก้ไขบทความ 2 มิถุนายน 2569; วันตอบรับบทความ : 4 มิถุนายน 2569

Received 25 May 2026; Revised 2 June 2026; Accepted 4 June 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) สร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา จำนวน 346 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลาย

Citation:

* ทัตพร อินทรีย์ และ ธัชชัย จิตรนันท์. (2569). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(5), 19-35.

Thattaporn Inzee and Thatchai Chittranun. (2026). The Program To Enhance Teachers' Student-Centered Learning Management Competency Under The Buriram Primary Educational Service Area Office 3.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(5), 19-35.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 สร้างและประเมินโปรแกรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 6 คน จาก 3 โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการประเมินและสะท้อนผล ด้านการเสริมแรง 2) โปรแกรมประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล มี 4 Module ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเสริมแรง การประเมินและสะท้อนผล ใช้เวลาเสริมสร้าง 140 ชั่วโมง ผลการประเมินโปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การสร้างและประเมินโปรแกรม, สมรรถนะครู, สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

Abstract

This research aimed to 1) study the current state, desired state, and necessary needs of learner-centered learning management competencies, and 2) develop and evaluate a program to enhance learner-centered learning management competencies. The research is divided into two phases: Phase 1 involves studying the current state, desired state, and necessary needs. The sample group consists of 346 teachers from educational institutions, selected through multi-stage sampling. Data were collected using a questionnaire with reliability values ranging from 0.80 to 1.00 and analyzed using percentage, mean, standard deviation, and necessity index. Phase 2 involves developing and evaluating the program. The informants include 6 school administrators and

teachers from 3 schools with best practices, selected through purposive sampling. Data were collected using interviews and analyzed through content analysis. The program's appropriateness and feasibility were reviewed by 5 educational experts using an evaluation form, and data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed that 1) the current state is at a high level, and the desired state is at the highest level. The necessary needs for enhancement, ranked from most to least, include learning design, self-directed learning, evaluation and reflection, and reinforcement. 2) The program consists of principles, objectives, content, methods, and evaluation. It includes 4 modules: learning design, self-directed learning, reinforcement, and evaluation and reflection, taking 140 hours to enhance. The program evaluation results show a high level of appropriateness and the highest level of feasibility.

Keywords: Program development and evaluation, teacher competencies, teacher competencies in learner-centered learning management

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี เป็นรากฐานสำคัญของคนไทย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหลักในการจัดนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่จำเป็นในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การเรียนรู้ตลอดชีวิตตามศักยภาพของแต่ละบุคคล (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

การจัดการเรียนรู้และการวิเคราะห์ผู้เรียนในปัจจุบัน ครูยังเน้นยึดติดกับวิธีสอนแบบเดิม เนื้อหาวิชามีความยาก ขาดการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และเคร่งครัดกับมาตรฐานวิชาชีพนมากเกินไป อีกทั้งโรงเรียนยังเผชิญปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์ สื่อ และวัสดุสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่พร้อมใช้งาน ประกอบกับครูผู้สอนยังขาดทักษะและ

ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการสืบค้นข้อมูลเพื่อพัฒนาการสอน รวมถึงขาดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และขาดทักษะความชำนาญในการสร้างหรือใช้เครื่องมือวัดประเมินผลการเรียนรู้ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน (ภทรีญา ภูขามคม, 2567)

จากรายงานผลการทดสอบระดับชาติ (ONET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่ามีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศ ผลมาจากครูในสถานศึกษาขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูหนึ่งคนต้องแบกรับสอนทุกรายวิชาและทุกระดับชั้น อีกทั้งภาระงานค่อนข้างมาก ทำให้มีเวลาในการสอนน้อย ครูต้องเร่งรัดเนื้อหา นักเรียนขาดเวลาทบทวน รวมถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีข้อจำกัดด้านงบประมาณและสถานที่ ทำให้ไม่สามารถจัดอบรมพัฒนาครูได้อย่างทั่วถึง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3, 2567)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยในฐานะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น นำไปสู่การสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะของครูในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้สูงขึ้น ตอบสนองต่อการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ปลุกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้ผู้เรียนให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
2. เพื่อสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วม ด้วยความมุ่งมั่นที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด สร้างความรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีปฏิสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วมกับผู้สอน และผู้เรียนด้วยกันเพื่อพัฒนากาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ในบริบทที่มีอยู่และเกิดขึ้นตามสภาพจริง รวมถึงพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ที่จะคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ วางแผน และตัดสินใจแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะช่วยทำให้คุณภาพของชีวิตดีขึ้น (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2559) การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องเป็นผู้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวในกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าครู โดยการมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวหรือ active participation นี้ไม่ได้หมายความว่าถึงเฉพาะลักษณะที่แสดงออกทางกายอย่างกระฉับกระเฉงเท่านั้น แต่หมายถึงรวมถึงความกระฉับกระเฉงทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ (ทิตนา แหมมณี, 2567)

สมรรถนะเป็นบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้น สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ประกอบขึ้นมาจาก ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ แรงจูงใจ มีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) ทักษะ (Skills) เป็นสิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติประจำจนเกิดความชำนาญ 2) ความรู้ (Knowledge) ซึ่งหมายถึงความรู้เฉพาะด้านของบุคคล 3) มโนทัศน์ของคน (Self - Concept) ทัศนคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น 4) บุคลิกลักษณะประจำตัวบุคคล (Trait) บุคลิกลักษณะประจำของบุคคล เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลผู้นั้น 5) แรงจูงใจ (Motive) แรงจูงใจหรือแรงจูงภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่สิ่งที่เป้าหมายของเขา (McClelland, D. C., 1999)

โปรแกรมเป็นเป็นรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้มากที่สุด โดยผู้ที่สร้างโปรแกรมจะเรียกชื่อแตกต่างกันไป โปรแกรมเป็นเสมือนสื่อกลางที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็นโดยการมีภาระที่สำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เสริมสร้างจากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง ในตอนต้นไปสู่ความสามารถหรือพฤติกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงในตอนท้าย (Rothwell, W.J. & Cookson, P.S., 1997)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ระยะที่ 2 การสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 3,149 คน จาก 214 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 346 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 6 คน จาก 3 โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งทางวิชาการ และเขตอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วน (Rating Scale) สอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามลักษณะปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ด้วยเทคนิค Index of Item Objective Congruence (IOC) หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

(Cronbach, L. J., 1951) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.956 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.972 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 6 ข้อ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมในระยะแรกเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จากนั้นติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และนำส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองโดยนัดหมายผู้ที่ได้รับเอกสารกรอกข้อมูลภายใน 1 สัปดาห์ การเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนำหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ส่งถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเองพร้อมนัดหมายวันเวลาที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสะดวกในการให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมายพร้อมเก็บบันทึกข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์ อุปกรณ์บันทึกเสียง รวมถึงอุปกรณ์บันทึกภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ดังนี้

- 4.51 – 5.00 มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด
 3.51 – 4.50 มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก
 2.51 – 3.50 มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง
 1.51 – 2.50 มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย
 1.00 – 1.50 มีการปฏิบัติในปัจจุบัน/ที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. นำค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างโดยใช้วิธีการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่พึงประสงค์ (I) กับสภาพปัจจุบัน (D) ทำการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI modified) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

4. นำผลจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างและผลจากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 2 มาวิเคราะห์ความสอดคล้องเพื่อสังเคราะห์เป็นกรอบในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเสริมแรง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินและสะท้อนผล การออกแบบการเรียนรู้

สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} =$

4.75) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเสริมแรง การประเมินและสะท้อน

ลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินและสะท้อนผล การเสริมแรง

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม มีทั้งหมด 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง Module 3 การเสริมแรง Module 4 การประเมินและสะท้อนผล 4) วิธีการของโปรแกรม และ 5) การวัดประเมินผลของโปรแกรม หลักการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จะใช้วิธีการเสริมสร้างที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจรวมถึงทักษะของผู้เข้าร่วม ให้ผู้เข้าร่วมได้นำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มวิธีการที่คล้ายกันเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนา นั่นคือ การเสริมสร้างจากประสบการณ์ ร้อยละ 70 ประกอบด้วย การทำงานจริง การได้รับมอบหมายงาน และการลงมือปฏิบัติ/ทดลองทำจริง ต่อมาคือการเสริมสร้างจากผู้อื่น ร้อยละ 20 ประกอบด้วย การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม/ทำงานร่วมกัน และการได้รับ Feedback ส่วนการเสริมสร้างจากโปรแกรม ร้อยละ 10 ประกอบด้วย การฝึกอบรม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของเขตพื้นที่อย่างเคร่งครัด ที่ผลปรากฏเช่นนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2562) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 มีความตระหนักและปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ซึ่งเน้นให้ครูต้องมีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และศาสตร์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 (2567) ที่ส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศมุ่งเน้น การที่สมรรถนะด้านการเสริมแรงและการเรียนรู้ด้วยตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นถึงความพยายามของครูในการปรับบทบาทสู่การเป็น Life Coach ตามแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 แม้ภาพรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้กลับมีลำดับต่ำที่สุดในกลุ่มผลการวิจัย ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับปัญหาที่ว่าครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาและขาดความถนัด โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูต้องสอนทุกรายวิชา ทำให้ขาดประสบการณ์และจัดการเรียนการสอนได้ไม่เต็มที่ ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเวลา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีมากเกินไปในบางภาคเรียน ส่งผลให้เวลาเรียนไม่เพียงพอต่อการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเข้มข้น รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและสถานที่ทำให้ครูบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงการอบรมพัฒนาสมรรถนะได้อย่างทั่วถึงตามความต้องการ การที่สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้และการประเมินผลตามสภาพจริงยังคงเป็นลำดับท้ายแต่ก็ยังสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่มุ่งเน้นให้ครูต้องหันมาให้ความสำคัญกับการออกแบบเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการประเมินจากพัฒนาการและความประพฤติควบคู่ไปกับการทดสอบ ดังนั้น สภาพปัจจุบันนี้จึงเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับผู้วิจัยในการนำไปวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูที่ตรงจุด โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการสร้างนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้ เป็นสมรรถนะที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นความสำคัญในระดับพึงประสงค์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2562) ที่เน้นย้ำว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับด้านนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในการเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดรายบุคคล สอดรับกับแนวคิดของ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559) ที่ระบุว่า การวางแผนการสอนที่เหมาะสมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อให้เห็นภาพรวมของการศึกษาอย่างเป็นระบบ สมรรถนะด้านการเรียนรู้ด้วยตนเองมีระดับความพึงประสงค์รองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับประกาศของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2562) เรื่องสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ที่ระบุว่าครูต้องเป็นผู้ที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีเพื่อขับเคลื่อนอนาคตของชาติ ในขณะที่ด้านการเสริมแรง สะท้อนถึงความเข้าใจในจิตวิทยาการศึกษา เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขและเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองตามศักยภาพสูงสุด แม้สมรรถนะด้านการประเมินและสะท้อนผลจะมีลำดับความพึงประสงค์อยู่ในลำดับท้าย แต่ยังคงอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้รายบุคคล การประเมินในที่นี้มีใช้เพียงการทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา โดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ และการสังเกต เพื่อนำผลมาสะท้อนและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับสภาพปัญหาที่พบในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 (2567) เช่น ปัญหาครูสอนไม่ตรงตามสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ ONET ที่ต่ำกว่าระดับประเทศ จะเห็นได้ว่าสภาพที่พึงประสงค์ในระดับสูงนี้เป็นสัญญาณเชิงบวกที่แสดงถึงความต้องการจำเป็น (Need) ในการยกระดับคุณภาพการศึกษา การที่ครูมุ่งหวังที่จะพัฒนาสมรรถนะทั้ง 4 ด้านนี้ เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็กและเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของเขตพื้นที่ที่ว่า องค์กรแห่งคุณภาพ องค์กรแห่งความสุข

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เรียงลำดับจากความต้องการมากไปหาความต้องการน้อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินและสะท้อนผล การเสริมแรง ตามลำดับ ซึ่งสมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการแปรเปลี่ยนนโยบายและหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับปัญหาที่พบในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 (2567) ซึ่งประสบปัญหาครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอกและครูในโรงเรียนขนาดเล็กต้องสอนควบหลายวิชา ส่งผลให้ครูขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการออกแบบกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2562) และแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ที่มุ่งเน้นการออกแบบเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล จากลำดับความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการความหลากหลายทางปัญญา โดยต้องเป็นโปรแกรมที่ยืดหยุ่นและก้าวข้ามข้อจำกัดด้านงบประมาณและสถานที่ เช่น การใช้แพลตฟอร์มเทคโนโลยีดิจิทัลหรือกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตามศักยภาพสูงสุด อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ส่อให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการสร้างและประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เนื้อหาของโปรแกรม มีทั้งหมด 4 Module ได้แก่ Module 1 การออกแบบการเรียนรู้ Module 2 การเรียนรู้ด้วยตนเอง Module 3 การเสริมแรง Module 4 การประเมินและสะท้อนผล 4) วิธีการของโปรแกรม และ 5) การวัดประเมินผลของโปรแกรม หลักการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จะใช้วิธีการเสริมสร้างที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจรวมถึงทักษะของผู้เข้าร่วม ให้ผู้เข้าร่วมได้นำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มวิธีการที่คล้ายกันเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนา นั่นคือ การเสริมสร้างจากประสบการณ์ ร้อยละ 70 ประกอบด้วย การทำงานจริง การได้รับมอบหมายงาน และการลงมือปฏิบัติ/ทดลองทำจริง ต่อมาคือการเสริมสร้างจากผู้อื่น ร้อยละ 20 ประกอบด้วย การสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม/ทำงานร่วมกัน และการได้รับ Feedback ส่วนการเสริมสร้างจากโปรแกรม ร้อยละ 10 ประกอบด้วย การฝึกอบรม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barr, M.J. & Keating, L.A. (1990) ที่ระบุว่าโปรแกรมคือหน่วยที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษตามความต้องการ มีการจัดลำดับการปฏิบัติที่วางแผนไว้ (Series of Planned Intervention) เพื่อเป้าหมายโดยเฉพาะ นอกจากนี้ การที่โปรแกรมมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะผ่าน 4 Module คือ การออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเสริมแรง การประเมินและสะท้อนผล อีกทั้งยังสอดคล้องกับนิยามของ Rothwell, W.J. & Cookson, P.S. (1997) ที่มองว่าโปรแกรมคือรายละเอียดของแนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้รับการเสริมสร้างให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย โดยนำพฤติกรรมจากระดับกว้างไปสู่ความเฉพาะเจาะจงในตอนท้าย การที่ผู้วิจัยกำหนดสัดส่วนการเสริมสร้างจากประสบการณ์ (70%) การเสริมสร้างจากผู้อื่น (20%) และการเสริมสร้างจากโปรแกรม (10%) ถือเป็นการประยุกต์ใช้กระบวนการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติจริง ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพตามที่ Rothwell & Cookson (1997) ได้เสนอไว้ การเสริมสร้างจากผู้อื่น (20%) การสอนงานและการได้รับ Feedback เป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงทักษะผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเสริมสร้างจากโปรแกรม (10%) การฝึกอบรมทำหน้าที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานหรือระเบียบการที่บอกขั้นตอนตามลำดับ

ผลการประเมินพบว่าโปรแกรมมีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุดสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการสังเคราะห์องค์ประกอบของผู้วิจัยมีความเป็นระบบ โดยผ่านขั้นตอนการตรวจสอบเอกสาร (Reviewing) และการจัดทำเอกสารประกอบอย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมทางเทคนิค การที่

ผู้เชี่ยวชาญให้การยอมรับในระดับสูงแสดงว่าโปรแกรมนี้สามารถนำไปสู่ผลกระทบเชิงบวกในองค์กร และมีการวัดผลลัพธ์ที่ชัดเจนตามแนวทางการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรม ดังนั้นโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะที่พัฒนาขึ้นนี้ ไม่ได้เป็นเพียงแค่การจัดอบรมในห้องเรียน แต่เป็นการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience Design) ที่บูรณาการทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ (Action Learning) โดยมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีความยืดหยุ่นตามบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 และผ่านการตรวจสอบคุณภาพเชิงวิชาการตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมที่เป็นมาตรฐาน ทำให้โปรแกรมมีความพร้อมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างแท้จริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

โดยการวิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า 1. สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการประเมินและสะท้อนผล ด้านการเสริมแรง 2. โปรแกรมประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล มี 4 Module ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเสริมแรง การประเมินและสะท้อนผล ใช้เวลาเสริมสร้าง 140 ชั่วโมง ผลการประเมินโปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1 ผลของการศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การออกแบบการเรียนรู้ ในส่วนของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ และเทคโนโลยีที่มีความหลากหลายมาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ควรเร่งพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงในการออกแบบแผนจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการทักษะการคิดขั้นสูง โดยเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้ครูเลือกใช้สื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลายมาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการแก้ปัญหาและคิดนอกกรอบ ไม่ใช่เพียงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนำเสนอเท่านั้น อีกทั้งควรมีการจัดทำ Platform หรือฐานข้อมูลกลางที่รวบรวมสื่อและ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ครูในสังกัดสามารถเข้าถึงและนำไปปรับใช้ได้ตามบริบทของห้องเรียน และที่สำคัญคือสำนักงานเขตฯ ควรจัดสรรทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ครอบคลุมและเพียงพอ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อลดช่องว่างในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมกลุ่มและการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดวิเคราะห์ ศึกษาวิเคราะห์ตรวจสอบพื้นที่ให้คำปรึกษาด้านการออกแบบการเรียนรู้ในลักษณะ Coaching และ Mentoring มากกว่าการตรวจเอกสาร โดยเน้นดูที่พฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีการแสดงออกถึงการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์เพียงใด หรืออาจมีการจัดเวทีประกวดนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูในสังกัดที่มีผลงานโดดเด่น 1.2 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ในส่วนของการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง สามารถวัดผลได้และมีกรอบเวลาการเรียนรู้ที่ชัดเจน พบว่ามีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงเป็นลำดับที่ 2 รองจากการออกแบบการเรียนรู้ ดังนั้น ครูควรปรับเปลี่ยนกระบวนการจากการเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้เพียงฝ่ายเดียว มาเป็นการสร้างพื้นที่ส่วนรวมทางความคิดโดยในระยะเริ่มต้นของบทเรียน ครูควรสังเกตการณ์และสนับสนุนโดยให้ความสำคัญกับการสร้างทักษะการวางแผนและการตัดสินใจให้กับผู้เรียน เพราะเป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นเองจะเป็นเข็มทิศที่มีพลังมากกว่าคำสั่งจากหน้าชั้นเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 1.3 ผลของการศึกษาโรงเรียนต้นแบบด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการสัมภาษณ์ พบว่า จุดเด่นที่สถานศึกษาควรนำไปปรับประยุกต์ใช้คือการออกแบบการเรียนรู้โดยใช้กลยุทธ์ Backward Design ซึ่งเป็นการเริ่มต้นจัดการเรียนรู้ด้วยการกำหนดผลลัพธ์สุดท้ายเป็นลำดับแรก สถานศึกษาที่นำกระบวนการนี้ไปใช้จะมีแนวโน้มไปที่การตั้งคำถามถึงเป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ หรือความเข้าใจที่คงทนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน กระบวนการนี้ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถถ่วงน้ำหนักมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ซับซ้อน ให้กลายเป็นจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและมีเอกภาพ ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา และสร้างทิศทางที่แม่นยำในการพัฒนาผู้เรียน 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 2.1 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศหรือการเป็นพี่เลี้ยงผ่านระบบออนไลน์ เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างจากผู้อื่น (20%) ให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึงในพื้นที่ห่างไกลหรือโรงเรียนขนาดเล็ก 2.2 ควรส่งเสริมให้ครูใน

สถานศึกษาทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการออกแบบการเรียนรู้เฉพาะวิชา โดยเฉพาะในกลุ่มครูที่สอนไม่ตรงสายงาน เพื่อสร้างนวัตกรรมการสอนที่สอดคล้องกับบริบทของตนเอง

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือดิจิทัลมาช่วยในการประเมินและสะท้อนผล (Module 4) เพื่อให้ครูสามารถติดตามพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคลได้อย่างเป็นระบบและลดภาระงานเอกสาร

เอกสารอ้างอิง

- ทิศนา ขัมมณี. (2567). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Theories and Development of Instructional Model)*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง หน้า 18* (20 มีนาคม 2562).
- ภทรีญา ภูขามคม. (2567). การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *สมรรถนะครูยุคใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <http://www.obec.go.th>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. (2567). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2568*. เรียกใช้เมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.brm3.go.th>
- Barr, M.J. & Keating, L.A. (1990). Introduction: Elements of program development. In M.J. Barr, L.A. Keating and Associates, *Developing effective student services program*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and the Internal Structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- McClelland, D. C. (1999). *A Competency Model for Human Resource Management Cycle*. Boston: Mcber.
- Rothwell, W.J. & Cookson, P.S. (1997). *Beyond instruction: Comprehensive program planning for business and education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.